

Nr 66

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 3 § sjukvårdslagen den 6 juni 1962 (nr 242) jämte i ämnet väckta motioner.

Genom en den 29 april 1964 dagtecknad proposition, nr 159, vilken hänvisats till lagutskott och behandlats av andra lagutskottet, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden, föreslagit riksdagen att antaga följande

Förslag

till

Lag

om ändrad lydelse av 3 § sjukvårdslagen den 6 juni 1962 (nr 242)

Härigenom förordnas som följer.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

3 §.

Landstingskommun åligger — — — — — försorg härom.

Enahanda skyldighet — — — — — över vårdplatser.

Landstingskommun skall tillse, att inom sjukvårdsområdet finnes ändamålsenlig organisation för transport till och från sjukhus eller läkare av personer, vilkas tillstånd kräver att transporten utföres med fordon, som är inrättat för ändamålet.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1965.

I samband med propositionen har utskottet behandlat följande motioner, nämligen

Bihang till riksdagens protokoll 1964. 9 saml. 2 avd. Nr 66

dels de vid riksdagens början väckta likalydande motionerna nr 219 i första kammaren av herr *Johansson, Tage, m. fl.* och nr 266 i andra kammaren av herr *von Friesen m. fl.* angående huvudmannskapet för ambulansväsendet,

dels den i anledning av propositionen väckta motionen nr 1032 i andra kammaren av herrar *Wiklund* och *Nyberg*.

I motionerna I: 219 och II: 266 har yrkats »att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om utredning och förslag till ändring och tillägg i sjukvårdslagen, innebärande att landsting och stad utanför landsting åläggas att svara för ambulansväsendet inom sitt område».

I motionen II: 1032 har yrkats »att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla att medicinalstyrelsen får i uppdrag att utarbeta standardnormer för sjukambulansers utrustning med apparatur och personal och personalens utbildning».

Beträffande de skäl motionärerna anfört till stöd för sina yrkanden får utskottet, i den mån redogörelse därför icke lämnas i det följande, hänvisa till motionerna II: 266 och II: 1032.

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås en lagfäst skyldighet för landstingskommunerna och de städer, som ej tillhör sådan kommun, att tillse att inom varje sjukvårdsområde finnes en ändamålsenlig organisation för transport till och från sjukhus eller läkare av personer, vilkas tillstånd kräver att transporten utföres med härför inrättat fordon.

Som grund för förslaget ligger en framställning i november 1963 till inrikesdepartementet från kommittén för utredning av sjuktransportväsendet, bildad efter initiativ av Svenska kommunalarbetsförbundet och Folk-sam. Över framställningen har Kungl. Maj:t inhämtat yttranden från ett stort antal myndigheter och sammanslutningar.

Av propositionen redovisas här endast vad föredragande departementschefen anfört. I övrigt hänvisas till propositionen.

Departementschefen

Föredragande departementschefen, statsrådet Aspling, har anfört.

»Det vägbundna sjuktransportväsendet i Sverige har vuxit fram på frivillig grund. I stor utsträckning har visserligen det allmänna — primärkommunerna eller landstingskommunerna — dragit försorg om ambulansverksamheten, varvid organisationen i allmänhet knutits till brandkårerna respektive lasaretten. Någon på författning grundad skyldighet för kommunala myndigheter att sörja för sjuktransporterna har dock inte förelegat. Ofta har initiativet till transportorganisation kommit från privat

håll. Detta är exempelvis fallet på de orter, där ambulansägareföreningar bildats eller där droskägare försett sina bilar med bårutrustning för att möjliggöra transporter av sjuka eller skadade människor.

Det bör konstateras, att sjuktransportverksamheten inom landet i stort sett fungerar tillfredsställande. Den organisatoriska splittringen och avsaknaden av en för ambulansväsendet ansvarig myndighet eller huvudman har dock föranlett vissa olägenheter. Samordningen av de olika transportorganens verksamhet har inte alltid skett med den smidighet man kunnat önska, och stundom kan även konkurrensintressen ha motverkat en effektiv lösning av transportproblemen. Med hänsyn till angelägenheten av att sjuktransportverksamheten i hela landet utformas på ett så effektivt sätt som möjligt bör därför initiativet till kommittén för utredning av sjuktransportväsendet hälsas med tillfredsställelse.

Det förslag, som kommittén lagt fram, tar i första hand upp frågan om behovet av ett i författning reglerat **h u v u d m a n n a s k a p f ö r a m b u l a n s v ä s e n d e t**. Kommittén anser, att omhändertagandet av skadade eller sjuka och forslandet av dem till sjukhus har ett så nära samband med själva sjukvården, att de nämnda åtgärderna bör anses utgöra en integrerande del därav. Till stöd för sin uppfattning anför kommittén bland annat, att direkta vårdåtgärder ofta bör sättas in redan vid omhändertagandet och därefter fortsätta under transporten till sjukhuset, vilken bör ske på sådant sätt att patientens tillstånd inte försämras. Eftersom ansvaret för kroppssjukvården inom landet anförtrots landstingskommunerna och de städer, som inte tillhör landstingskommunerna, bör dessa enligt kommitténs mening även åläggas huvudmannaskapet för det vägbundna sjuktransportväsendet.

Remissorganen har med blott få undantag godtagit det av kommittén förda resonemanget. Även jag anser mig böra biträda förslaget om ett landstingskommunalt huvudmannaskap för ambulansväsendet. Samhället kan inte gärna undandra sig ansvaret för en så viktig gren av den i vidsträckt bemärkelse sjukvårdande verksamheten som transporter till och från sjukhus eller läkare av skadade och sjuka utgör. Det ter sig naturligt och från allmänt organisatoriska utgångspunkter ändamålsenligt, att sjukvårdshuvudmännens skyldighet att ombesörja sjukvård får omfatta jämväl ett ansvar för att inom sjukvårdsområdet finnes en lämplig organisation för vägbundna sjuktransporter av dem, vilkas tillstånd kräver att fordonet är inrättat för sådan transport. Såsom kommittén föreslagit bör detta ansvar ta sig uttryck i ett stadgande i sjukvårdslagen.

I likhet med kommittén har jag den uppfattningen att huvudmannaskapet inte i och för sig bör medföra skyldighet för landstingen och de landstingsfria städerna att genom egna organ utföra sjuktransporterna. Huvudmännen kan på annat sätt — t. ex. genom avtal med primärkommuner eller transportföretag — tillse att den erforderliga transportberedskapen fin-

nes. Däremot inbegriper huvudmannaskapet självfallet en skyldighet att övervaka att den inom sjukvårdsområdet befintliga ambulansorganisationen inte blir bristfällig i ett eller annat hänseende. Det fordras här en fortlöpande kontroll av transportapparatusens effektivitet, fordonens utrustning och personalens utbildning.

Kommittén har föreslagit att medicinalstyrelsen skall vara centralt ansvarig myndighet för det vägbundna sjuktransportväsendet i landet, och jag finner ingen anledning till erinran häremot. I likhet med åtskilliga remissorgan anser jag emellertid, att medicinalstyrelsens inseende över ambulansväsendet bör utövas på samma sätt som inseendet över sjukvårdshuvudmännens verksamhet i övrigt. Några särskilda föreskrifter om redovisningsskyldighet för huvudmännens del finner jag inte erforderliga.

Vad beträffar transportorganisationen inom sjukvårdsområdena har kommittén avstått från att framlägga något fullständigt förslag och inskränkt sig till att lämna vissa rekommendationer. Dessa går i huvudsak ut på att transporterna i all möjlig utsträckning bör utföras i samhällets regi med sjukhusen eller brandkårerna som närmaste handhavare av verksamheten.

Förslaget att rekommendera huvudmännen bestämda lösningar för ambulansväsendets organisation har föranlett motstånd från flertalet remissorgan. Man gör tämligen enstämigt gällande, att de från det ena till det andra sjukvårdsområdet växlande förhållandena omöjliggör generella lösningar av transportproblemen, och menar, att varje huvudman bör få söka sig fram till den inom hans område lämpligaste transportorganisationen. Jag delar denna uppfattning. Som allmänt mål för sjuktransportväsendets ordnande bör gälla, att organisationen skall äga en hög insatsberedskap och en tillfredsställande transportkapacitet samt att personalen skall vara väl utbildad för sin uppgift och fordonen lämpligt utformade och utrustade.

För att sjuktransportväsendet skall fungera effektivt är det viktigt att frågan om alarmering av ambulans löses så enhetligt som möjligt inom hela riket. Successivt genomföres f. n. den ordningen, att telefonnumret 90 000 blir SOS-anrop inom hela landet. I kombination med en alarmeringscentral för den direkta förbindelsen med ambulansorganisationen inom varje sjukvårdsområde torde därigenom en mycket hög effektivitet och säkerhet i alarmsystemet kunna nås. Det torde vara lämpligt att huvudmännen ordnar alarmsystemet inom varje sjukvårdsområde på sådant sätt.

Kommittén utgår från, att kostnaderna för ambulansväsendet i princip kommer att åvila landstingskommunerna och städerna utanför lands- ting i deras egenskap av huvudmän. Denna kommitténs uppfattning har inte mött någon allvarlig gensaga. Däremot har kommitténs förslag att transporterna bör vara avgiftsfria för patienterna rönt visst motstånd från landstingshåll.

Liksom när det gäller de organisatoriska frågorna bör enligt min mening

kostnadsfrågorna lösas av varje landsting för sig inom den ram som gällande lagstiftning drar upp.

I den mån avgifter uttages av de sjuka för resa till och från sjukhus eller läkare utgår ersättning från de allmänna försäkringskassorna enligt gällande regler om sjukreseersättning. Vill sjukvårdshuvudmännen tillhandahålla helt avgiftsfria sjuktransporter, har de möjlighet att genom sådan överenskommelse, varom stadgas i 2 kap. 7 § tredje stycket lagen om allmän försäkring, tillförsäkra sig gottgörelse härför av den allmänna försäkringskassan.

Frågan om kostnaderna för sjuktransporter mellan sjukhus eller sjukhusavdelningar behandlades ingående i propositionen 1959: 19 med förslag till sjukhuslag. Föredragande departementschefen uttalade att sjukvårdshuvudmännen borde svara för kostnaden för sådan transport såväl inom det egna sjukvårdsområdet som mellan olika sjukvårdsområden, om inte transporten tillkommit uteslutande på patientens eget initiativ. Någon ersättning från den allmänna försäkringen borde inte förekomma annat än vid överflyttning inom ett och samma sjukvårdsområde från sjukstuga med deltidsanställd läkare till större sjukvårdsanstalt. Dessa uttalanden föranledde ingen erinran från riksdagens sida. Jag finner inte att förhållandena ger anledning till något ändrat ställningstagande i denna fråga.

I detta sammanhang är det ett förhållande som påkallar särskild uppmärksamhet. Sjukvårdshuvudmännen har enligt sjukvårdslagen vårdskyldighet även mot personer, som är bosatta utanför sjukvårdsområdet, om behov av omedelbar vård föreligger. Det förekommer stundom att en person, som under tillfälligt besök i ett sjukvårdsområde blivit i omedelbart behov av sjukhusvård och med ambulans förts till ett sjukhus inom detta sjukvårdsområde, av läkare vid sjukhuset hänvisas till vård på sjukhus inom det sjukvårdsområde, där patienten är bosatt. Motiveringen är att vårdresurserna vid det sjukhus, där vården först sökts, bör reserveras för vårdbehövande från det sjukvårdsområde som sjukhuset tillhör. Om patienten i sådana fall, då behov av omedelbar vård föreligger, sändes vidare, bör sjukvårdshuvudmännen — vare sig patienten inskrivits vid det sjukhus där vård först sökts eller ej — svara för transportkostnaden så att denna inte drabbar patienten.

Kommittén och åtskilliga remissorgan tar upp spørsmålet om kostnadsutjämnning mellan huvudmännen vad avser ambulansväsendet. Frågan om sådan kostnadsutjämnning bör inte bedömas isolerad från övriga frågor om skatteutjämnning på det landstingskommunala området.

I enlighet med vad som anförts i det föregående har inom socialdepartementet upprättats ett förslag till lag om ändrad lydelse av 3 § sjukvårdslagen. Den föreslagna lagändringen bör träda i kraft den 1 januari 1965.»

Utskottet

I förevarande proposition föreslås att landstingskommunerna och de städer, som inte tillhör sådan kommun, genom ett tillägg till 3 § sjukvårdslagen skall åläggas att tillse, att inom varje sjukvårdsområde finnes en ändamålsenlig organisation för transport till och från sjukhus eller läkare av personer, vilkas tillstånd kräver att transporten utföres med härför inrättat fordon.

Utskottet har intet att erinra mot Kungl. Maj:ts förslag.

I de vid riksdagens början väckta, likalydande motionerna I: 219 och II: 266 begäres, att Kungl. Maj:t skall framlägga förslag till sådan ändring i sjukvårdslagen att landstingskommun och stad utanför landstingskommun åläggas att svara för ambulansväsendet inom sitt område. Då motionärernas önskemål tillgodosetts genom den nu framlagda propositionen, torde motionerna icke föranleda någon riksdagens åtgärd.

I motionen II: 1032, som väckts i anledning av förevarande proposition, yrkas att medicinalstyrelsen skall erhålla uppdrag att utarbeta standardnormer för sjukambulansers utrustning och personalens utbildning.

Det förhållandet att sjukvårdshuvudmännens skyldigheter i fråga om ambulansväsendet intages i sjukvårdslagen innebär, att medicinalstyrelsen får inseendet även över denna gren av sjukvården. För att ambulansväsendet skall kunna fungera tillfredsställande fordras uppenbarligen att ambulanspersonalen är väl utbildad för sin uppgift och att fordonen är lämpligt utformade och utrustade. Detta har också av föredragande departementschefen uppställts som ett allmänt mål för sjuktransportväsendet och är även innebörden i det föreslagna stadgandet. Utskottet anser därför inte att något riksdagens initiativ erfordras i det av motionärerna påtalade hänseendet.

Med hänvisning till det anförda får utskottet hemställa

A. att riksdagen måtte bifalla förevarande proposition, nr 159, samt

B. att följande motioner, nämligen

1) motionerna I: 219 och II: 266, samt

2) motionen II: 1032,

icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 3 november 1964

På andra lagutskottets vägnar:

JOHN R. ANDERSON

Vid detta ärendes behandling har närvarit

från f ö r s t a kammaren: herr Axel Svensson, fru Carlqvist, herrar Lars Larsson, Edström*, fru Nilsson, herr Hübinette, fru Olsson* och herr Kilsmo;

från a n d r a kammaren: herrar Anderson i Sundsvall, Rimmerfors, fru Ekendahl, herrar Bengtsson i Varberg och Fredriksson, fru Svensson, herrar Gustavsson i Alvesta och Ringaby.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.